

UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDET

The Norwegian Association of Higher Education Institutions

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse:
14/3274 1

Vår referanse:
14/161-2

Vår dato:
17.10.2014

Høring av NOU 2014:5 MOOC til Norge. Nye digitale læringsformer i høyere utdanning

UHR viser til brev av 24.6.14: *Høring av NOU 2014:5 MOOC til Norge*. NOU-en har vært til behandling i UHRs ulike utvalg og råd, og i UHRs styre 6. oktober. UHR har følgende kommentarer:

GENERELT

MOOC-utvalget mener den digitale utviklingen i norsk høyere utdanning går for sakte. Utvalget anbefaler i en NOU (2014:5) at nasjonale myndigheter legger til rette for økt digitalisering av høyere utdanning gjennom nasjonale tiltak som skal støtte opp om institusjonenes arbeid med utvikling av MOOC (Massive Open Online Courses). Utvalget foreslår en nasjonal satsing over en femårsperiode på til sammen 130 - 380 millioner kroner årlig.

UHR støtter initiativet, men ønsker å understreke at det er mye midler som foreslås brukt til denne satsingen. Det må settes strenge krav til hvordan midlene forvaltes for å sikre at de brukes til kvalitetsfremmende tiltak.

MOOC-utvalget har levert en rapport som går langt utover kun å beskrive MOOC. Rapporten gir et grundig innblikk i utviklingen innen norsk høyere utdanning og gir et godt bakteppe for utvalgets mange forslag for å få til en storsatsning på nye digitale læringsformer i Norge.

MOOC-utvalget har vært bredt sammensatt med hensyn til kompetanse på området. Det har hatt et stort sekretariat til rådighet og har hentet inn uttalelser og kommentarer fra sentrale aktører underveis i sitt arbeid. Vi har derfor tillit til at gruppens forslag er godt underbygget og støtter dem i all hovedsak.

UHR mener det er spesielt viktig at MOOC-utvalgets forslag sees opp mot pågående nasjonale prosesser som gjelder struktur og finansiering. Vi trenger generelt en nasjonal satsing med flere insentiver og virkemidler som er målrettet mot kvalitetsutvikling av utdanning, og som fremmer samarbeid. I en MOOC-sammenheng støtter vi utvalgets anbefaling til finansieringsutvalget om at insentiver som støtter opp om samarbeid, arbeidsdeling og spesialisering mellom institusjonene bør vurderes.

Utvalget legger en vid definisjon av MOOC til grunn for sitt arbeid. Det kan være et lurt grep i en tid der en MOOC i morgen, sannsynligvis ikke er hva den er i dag. Ved å snakke om nye digitale læringsformer i høyere utdanning kan utvalget peke på svært mange utfordringer som UH-sektoren står overfor i dag. Selv om utvalgets definisjon gjør det vanskeligere å skille tradisjonell etter- og videreutdanning fra en MOOC, er dette av mindre betydning siden det sentrale her er hvordan vi skal forholde oss til dagens utvikling og de pedagogiske mulighetene som ny teknologi åpner for.

Samtidig kunne kanskje utvalget skille mer på MOOC beregnet på et globalt publikum, tilbudt på engelsk, og MOOC på norsk med et naturlig begrenset nedslagsfelt: Utfordringene vil være ulike blant

annet når det gjelder profilering, ulike lands lovgivning for opphavsrett osv. Per i dag er alle norske MOOC – i alt 10¹ – tilbudt på norsk, men dette vil fort kunne endre seg, og (som det står i NOU-en) så er allerede UiO i ferd med å utvikle et engelsk MOOC-tilbud. Slike engelske MOOC-tilbud vil kunne åpne en ny verden når det gjelder økt faglig samarbeid internasjonalt.

Profilering og studentrekruttering er en viktig drivkraft for å starte med MOOC. Men UHR har lyst til å understreke, slik rapporten også gjør, hvilke muligheter for samarbeid MOOC kan åpne opp for, både nasjonalt og internasjonalt: *Spredning av kunnskap og økt samarbeid globalt (for eksempel nord – sør), forskningssamarbeid mellom institusjoner, utvikling av høyere utdanning og forskning gjennom undervisningssamarbeid, felles pensum, utveksling av ansatte og studenter, samt muligheter for økt bruk av åpne digitale læringsressurser (s. 82).*

UHR mener noen av forslagene bør settes raskt i verk. Det gjelder blant annet forslaget om å utvikle en norsk plattform for MOOC, en portal og et støtteapparat for institusjoner som ønsker å iverksette MOOC. I den sammenheng blir det viktig å se dagens mange og til dels overlappende aktører (BIBSYS, CRISin, Norgesuniversitetet, UNINETT, USIT etc.) i en helhetlig sammenheng.

UHR savner en beskrivelse i rapporten av UH-bibliotekenes rolle i institusjonenes arbeid med MOOC, utover at initiativ til Open Access blant annet har kommet fra universitetsbibliotekene. Bibliotekene representerer for mange av våre læresteder deres fremste kompetanse i bruk av digitale verktøy og er allerede viktige bidragsyttere i arbeidet med studentenes digitale kompetanse og dannelse i sine kurs om informasjonskompetanse.

Utvalget anbefaler flere steder i sin rapport at det må tas hensyn til universell utforming i utvikling av MOOC. UHR gjerne vil støtte og understreke betydningen av å legge vekt på universell utforming i denne tidlige fasen av MOOC, og før en ev. norske plattform er etablert.

I høringsbrevet er høringsinstansene bedt om å uttale seg om alle rapportens 38 forslag. UHR har ikke kommentert samtlige forslag, men under følger kommentarer til mange av dem.

ANBEFALINGER TIL MYNDIGHETENE MED BUDSJETT-KONSEKVENSER (3.1.1)

- Utvalget anbefaler at det legges til rette for at norske institusjoner får tilgang til en eller flere MOOC-plattformer som er tilpasset norsk og samisk språk og norske institusjoners profil (kapittel 11).
- Utvalget anbefaler at det legges til rette for at institusjonene kan benytte seg av en sentral støttefunksjon i utviklingen av MOOC. Et primærmål for denne støttefunksjonen er å bistå i oppbyggingen av relevant pedagogisk og teknologisk kompetanse ved høyere utdanningsinstitusjoner (kapittel 11).

UHR mener dette er to av utvalgets forslag som det haster mest med å få på plass, dersom vi skal senke terskelen for å sette i gang MOOC- kurs i Norge og komme forbi stadiet der det å utvikle MOOC er forbeholdt ildsjelene.

Å få tilgang til internasjonale plattformer kan være tid- og ressurskrevende, innebære juridiske uklarheter og kanskje er heller ikke den internasjonale tilbyderen når det kommer til stykket interessert i å tilby det aktuelle kurset fra et norsk lærested. UHR støtter også tanken om at det ikke vil være gunstig å knytte seg til én plattform med strenge opphavsrettslige føringer, men at man heller bør velge en plattform der innholdet kan lagres utenfor den respektive plattformen som skissert i 11.2.3.

- Utvalget anbefaler at det legges til rette for at flere elever i grunnsopplæringen kan ta forsert utdanning i form av MOOC-tilbud (kapittel 15).

¹ <http://www.mooc.no/kursoversikt-1/> (050914)

UHR støtter forslaget, men mener det bør tydeliggjøres at dette gjelder samme ordning som i dag som går ut på at de kan samle emner som senere kan inngå i en grad (de får studiepoengene for avlagte eksamener når de har oppfylt opptakskravene til høyere utdanning).

Anbefalinger til myndighetene innenfor gjeldende budsjettammer (3.1.2)

Profilering

- Utvalget anbefaler at norske MOOC-tilbud samles og profileres gjennom en egen nasjonal portal (kapittel 11)

Utvalget legger vekt på profileringsmuligheten som en nasjonal portal for MOOC-tilbud kan gi, og at en nasjonal portal er viktig for at norske institusjoner skal kunne forvalte merkevaren sin på en god måte, nasjonalt og internasjonalt. UHR mener profileringsverdien internasjonalt først vil være der når vi får MOOCs på engelsk, men det kan vi få om kort tid. UHR tror at det i en MOOC-sammenheng når kurs velges, slik også NHO påpeker i rapporten, ikke er viktig hvor kunnskapen er produsert, men at den holder høy kvalitet og er relevant. Men når en student først har valgt en MOOC og tilbyr av kurset blir tydelig, da vil også profilering og merkevarebygging slå inn. Profilering av kurset er trolig det viktigste i første omgang, dernest av institusjonen.

- Utvalget anbefaler at Norge tar initiativ til et nordisk samarbeid med mål om en felles satsing for å profilere nordiske MOOC-tilbud internasjonalt (kapittel 11).

Marginalisering av at norsk, og andre mindre språk generelt, i en verden i rask digital utvikling, er trolig mer enn en risiko – og allerede noe som pågår. Det er komplisert og noe vi må ta med oss i det helhetlige bildet når vi skal starte på prosessen med å sette utvalgets mange forslag ut i live. Utvalget mener det kan være fruktbart med et felles nordisk arbeid for å profilere og organisere nordiske MOOC-tilbud, både overfor internasjonale og nordiske brukere. UHR er usikker på hva et nordisk samarbeid her vil bety i praksis. Hvordan skal man profilere nordiske MOOC-tilbud internasjonalt hvis språket er et av de nordiske? I en nordisk sammenheng kan man selvsagt se for seg at man kan treffe flere kursdeltakere, men hva er egentlig nordisk her? Det vil vel i så fall være svensk, dansk og norsk som er så like språk at kursene kan treffe over landegrensene, men selv det vil nok ha sine utfordringer. Utvalget mener jo også at det er en god strategi for Norge å utvikle og levere MOOC-tilbud som er tilpasset eget språk og kontekst.

Åpne digitale læringsressurser

- Utvalget anbefaler at det opprettes en oversikt over tilgjengelige åpne digitale læringsressurser for høyere utdanning (kapittel 12).
- Utvalget mener at norske myndigheter bør arbeide aktivt, også internasjonalt, for å fremme prinsippet om åpne digitale læringsressurser og åpen tilgang (Open Access) i høyere utdanning (kapittel 12).

I en MOOC-sammenheng er det enkleste læringsressurser som er tilgjengelige og åpne. UHR savner imidlertid en problematisering i rapporten av lærebokens rolle i dagens verdikjede der det ligger faglig prestisje i å utgi en bok på et akademisk forlag og de ansatte får royalty fra salget. Videre i kjeden har forlagene språklig, faglig og pedagogisk kompetanse og bidrar i prosessen med å utvikle dagens læringsressurser. Norsk faglitterær forfatter og oversetterforening (NFF) deler ut stipender som igjen sikrer utvikling av nye norske lærebøker. Denne verdikjeden blir ikke problematisert i NOU-en.

Det vil kunne bli en utfordring for bibliotekene å finne veier å tilby digitale læringsressurser til MOOC studenter som ikke er registrert ved institusjonene. UHR mener bibliotekene kan få som oppdrag å bidra til å finne gode åpne ressurser som man lovlig kan dele i et MOOC-kurs. Et annet spørsmål er om det vil være mulig å endre kontraktsvilkårene for bibliotekenes lisensavtaler slik at tilgangen kan åpnes for flere.

UHR støtter anbefalingen om at institusjonene stimulerer til produksjon av åpne digitale læringsressurser, men mener at en vridning i denne retningen har en kostnadsside som må utredes.

Opphavsrett er lite diskutert i rapporten. I hvilken grad ansatte skal dele originalt og egenutviklet faginnhold, må reguleres gjennom egne juridiske avtaler for å unngå brudd på Åndsverkloven og gjeldene praksis. Det blir viktig å utarbeide avtaler og maler som sikrer ansattes og studenters juridiske rettigheter i MOOC.

UHR tror det vil være en god hjelp om åpne læringsressurser gjøres lettere tilgjengelig når det gjelder anvendelse og deling og støtter anbefalingen om at det opprettes en oversikt over tilgjengelige åpne digitale læringsressurser for høyere utdanning.

Opptak

- Utvalget anbefaler forsøk med opptak til MOOC-tilbud med studiepoeng for søkere som ikke oppfyller gjeldende krav for opptak til høyere utdanning (kapittel 15).

UHR understreker at MOOC med studiepoeng ikke bør bli en gratisvei inn i høyere utdanning. Det er viktig å understreke og fastholde kvalitetsvurderingen som skal ligge til grunn for opptak til FoU-basert høyere utdanning.

UHR mener studiepoenggivende MOOCs skal være et supplement til eksisterende tilbud og ikke være hele grader hvor det aldri vil innfinne møte mellom student og professor. Enkelte utdanninger/emner vil heller ikke være mulig å tilby som MOOC, eksempelvis utdanninger som krever veiledet praksis eller undervisning som krever praktisk ferdighetstrening.

ANBEFALINGER TIL MYNDIGHETENE OM UTREDNINGER (3.1.3)

Kvalitet

- Utvalget mener det er behov for sterkere insentiver for økt kvalitet i undervisning og for mer innovative læringsformer. Utvalget anbefaler derfor at virkemiddelapparatet og insentivordninger på utdanningsområdet gjennomgås (...) (kapittel 10)

Dette er en viktig anbefaling som må sees i sammenheng med anbefalingen til finansieringsutvalget (3.1.4), og UHR støtter anbefalingen om at vi trenger insentiver som stimulerer og motiverer til engasjement i utvikling av kvalitet i undervisning og for utvikling av innovative læringsformer. Vi må få virkemidler og insentiver som henger tydelig sammen og virker i samme retning.

- Utvalget mener at det er behov for å styrke den digitale kompetansen hos ansatte i UH-sektoren. Omfanget må først kartlegges nærmere. Utvalget anbefaler at det bevilges midler til å styrke den digitale kompetansen (kapittel 10).

UHR mener det er viktig at vi hever dagens minimumskrav til pedagogisk kompetanse for å bidra til å styrke det pedagogiske utviklingsarbeidet og engasjementet for nye læringsformer, og at det bevilges midler til dette.

Infrastruktur og rettigheter

- Utvalget anbefaler at man i utredningsarbeid om digital vurdering og eksamen også inkluderer spørsmål om identitetshåndtering i MOOC (kapittel 10).

Det vises i rapporten til Ekspertgruppen for digital vurdering og eksamen – en gruppe satt ned av Norgesuniversitetet i samarbeid med UHRs utdanningsutvalg. Denne gruppen har på bestilling fått utredet juridiske problemstillinger og utfordringer man møter på når man starter opp med digital vurdering og eksamen. Krav til autentisering av eksamenskandidaten er omtalt i denne rapporten² (kapittel 5) som kom før sommeren. Vi gjør oppmerksom på at denne gruppen er oppnevnt ut 2014, men at den vurderes videreført.

² For mer om rapporten og lenke til denne se: <http://norgesuniversitetet.no/ikt/ekspertgrupe-digital-eksamen/ny-rapport-om-juridiske-problemstillinger>

Godskriving

- Utvalget anbefaler en nasjonal utredning om hvordan institusjonenes praksis for godskriving av emner kan forbedres

UHR støtter utvalgets vurdering av at vi trenger en smidigere praksis for godskriving av emner på tvers av norske institusjoner enn det vi har i dag. Institusjonene kan bli bedre på å utnytte handlingsrommet som ligger i systemet, og en utredning om hvordan praksis kan forbedres vil kunne være til nytte her.

- MOOC-utvalget foreslår at det departementsoppnevnte utvalget som skal vurdere kompetanser utenfor det formelle utdanningssystemet også skal vurdere kompetanse som opparbeides gjennom MOOC-tilbud uten eksamen og studiepoeng (kapittel 9)

UHR mener det ikke bør åpnes for en gratisvei utenom det formelle systemet med kvalifisering og studiepoeng. Da er det bedre at slike MOOC-tilbud har en eksplisitt begrensning.

Finansiering

- Utvalget anbefaler at departementet vurderer regelverket for egenbetaling for å klargjøre institusjonenes handlingsrom når det gjelder betaling for MOOC-tilbud.

UHR vil påpeke at selv om MOOC-tilbudet kan være gratis på lik linje med praksis i dag (UH-loven § 7-1), så kan institusjonene likevel ta betalt for læremidler utviklet ved institusjonene (reelle kostnader).

Anbefalinger til universiteter og høyskoler (3.2)

Disse anbefalingene henger i stor grad sammen med anbefalingene til myndighetene, og det vil også bli lettere for institusjonene å sette en del av disse anbefalingene ut i live dersom myndighetene setter en del tiltak i gang raskt, som for eksempel å få til en nasjonal plattform med tilhørende støtteapparat. UHR støtter samtlige anbefalinger til universiteter og høyskoler.

Vennlig hilsen

Guri Bakken
underdirektør

Rachel Glasser
seniorrådgiver